

Utjecaj knjižničara specijalnih knjižnica na korisničko vrednovanje informacija o kvaliteti zraka vanjskih i unutarnjih prostora

---

Dodigović, Lucija

Source / Izvornik: **Konferencija doktoranada informacijskih i komunikacijskih znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu - s međunarodnim sudjelovanjem : programska knjižica, 2024, 30 - 33**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

<https://doi.org/10.17234/9789533791982.04>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:351141>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Datum: 29.8.2024. | 10:15 – 10:45

Učionica: 131

Moderatorica: Jelena Duh, članica Programsko-organizacijskog odbora
Konferencije

Utjecaj knjižničara specijalnih knjižnica na korisničko vrednovanje informacija o kvaliteti zraka vanjskih i unutarnjih prostora

LUCIJA DODIGOVIĆ

ldodigovic@inantro.hr

DOI: <https://www.doi.org/10.17234/9789533791982.04>

Sažetak:

Uvod: Godine 2021. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) proširila je svoje smjernice za kvalitetu zraka na zrak u zatvorenim prostorima (prethodno su smjernice bile primjenjive samo na vanjski zrak) (WHO, 2021). Ovo je važna promjena jer se na mnogim mjestima većina vremena provodi u zatvorenom prostoru (Hoffmann et al., 2021). Na primjer, u studiji iz 2007. godine (Schweizer et al., 2007), stanovnici Helsinkija provodili su 22,1 h/dan u zatvorenom prostoru, a stanovnici Praga 22,7 h/dan. U Njemačkoj je prosječno vrijeme provedeno u zatvorenom prostoru kod kuće bilo 15,7 h/dan, ne računajući vrijeme provedeno u zatvorenom prostoru na

drugim lokacijama (Brasche i Bischof, 2005). Onečišćenje zraka (uključujući unutarnje i vanjske čestice, kao i ozon) treći je najveći čimbenik rizika za smrt, nakon pušenja i visokog krvnog tlaka, a za razliku od prva dva čimbenika rizika, pojedinci imaju malo ili nimalo kontrole nad vlastitim razinama izloženosti. S porastom vremena provedenog u zatvorenim prostorima raste potreba za informiranosti o kvaliteti zraka unutarnjeg prostora (Silvonen et al., 2023).

Cilj/Svrha: Utvrditi ključnu ulogu knjižničara (Withorn et al., 2019) pri razvijanju kritičkog vrednovanja informacija vezanih uz kvalitetu zraka vanjskih i unutarnjih prostora.

Pristup/metodologija/dizajn: Provedena je anketa korištenjem anketnog upitnika na uzorku od 213 ispitanika odrasle životne dobi (20 – 70 g. starosti) u trajanju od četiri mjeseca. Osim provedene ankete u općoj populaciji napravljeni su i kratki intervjui sa stručnjacima iz područja kemije i kvalitete zraka. Dobiveni rezultati ankete su se usporedili s iskustvima stručnjaka (liječnika i znanstvenika iz polja biologije i kemije) prema kojima su se definirali ključni atributi potrebni za kvalitetno informativno istraživanje pojedinca, kao i uputa o relevantnosti raznih informativnih Internet stranica i aplikacija.

Rezultati: Istraživanje provedeno na 213 ispitanika pokazuje da su svoje pretraživačke vještine stekli kroz edukacije knjižničara i drugih informacijskih stručnjaka (58,22 %), no i putem raznih medija i edukacijskih kanala (53,99 %). Ispitanici koji su i sami suočeni s respiratornim zdravstvenim problemima imaju veća znanja i iskustva u pretraživanju, kao i vrednovanju informacija koje pronalaze. Češće su u doticaju s liječnicima i sami se dodatno educiraju o vlastitom problemu. Uz navedene stručnjake, nerijetko su u kontaktu i s knjižničarima kao informacijskim stručnjacima.

Ograničenja: Knjižničar pruža pomoć korisnicima s postavljanjem informacijskog upita, ali nema potpuni uvid u inicijalna pretraživanja koja su dovela do potrebe da zatraže pomoć, niti u to kako korisnici kasnije samostalno vrednuju informacije.

Praktična primjena: Aktivirati knjižničare kao edukatore u kritičkom vrednovanju dobivenih informacija tijekom informiranja o kvaliteti zraka unutarnjih i vanjskih prostora, kao i njegovom utjecaju na ljudsko zdravlje. Unazad više desetljeća (Zubac i Tufekčić, 2014), knjižničari educiraju djecu informacijskoj pismenosti te se očekuje povećanje informacijske pismenosti i otpornosti na dezinformacije o zdravstvenim temama, odnosno specifično o bolestima dišnih sustava.

Društveni značaj: Ovo istraživanje nastoji pružiti analizu trenutne situacije vezane uz kvalitetu zraka i

njen utjecaj na ljudsko zdravlje te ponuditi smjernice za unapređenje informacijske i medijske pismenosti u društvu (Lasić-Lazić et al., 2012), a sporedno ima i potencijalni značaj u poboljšanju kvalitete života pojedinaca.

Originalnost/vrijednost: Specifična uloga knjižničara u analizi konkretnih izazova i strategija za poboljšanje kritičkog vrednovanja medicinskih informacija koje povezuju kvalitetu zraka s medicinskim problemima njihovih korisnika. Pokazatelj važnosti sustavne edukacije o informacijskim i medijskim vještinama, naglašavajući neprocjenjivu ulogu knjižničara u razvijanju kritičkog razmišljanja korisnika u digitalnom dobu.

Literatura:

Brasche, S., & Bischof, W. (2005). Daily time spent indoors in German homes – baseline data for the assessment of indoor exposure of German occupants. *International Journal of Hygiene and Environmental Health*, 208(4), 247–253.

Hoffmann, B., Boogaard, H., de Nazelle, A., Andersen, Z. J., Abramson, M., Brauer, M., Brunekreef, B., Forastiere, F., Huang, W., Kan, H., Kaufman, J. D., Katsouyanni, K., Krzyzanowski, M., Kuenzli, N., Laden, F., Nieuwenhuijsen, M., Mustapha, A., Powell, P., Rice, M., Roca-Barceló, A., Roscoe, C. J., Soares, A., Straif, K., & Thurston, G. (2021). WHO air quality guidelines 2021-aiming for healthier air for all: a joint statement by medical, public health, scientific societies and patient representative organisations. *International Journal of Public Health*, 66, 1604465.

Lasić-Lazić, J., Špiranec, S., & Banek Zorica, M. (2012). Izgubljeni u novim obrazovnim okruženjima – pronađeni u informacijskom opismenjavanju. *Medijska istraživanja*, 18(1), 125–142.

Schweizer, C., Edwards, R. D., Bayer-Oglesby, L., Gauderman, W. J., Ilacqua, V., Juhani Jantunen, M., ... & Künzli, N. (2007). Indoor time–microenvironment–activity patterns in seven regions of Europe. *Journal of Exposure Science and Environmental Epidemiology*, 17(2), 170–181.

Silvonen, V., Salo, L., Raunima, T., Vojtisek-Lom, M., Ondracek, J., Topinka, J., Schins, R. P. F., Lepistö, T., Lintusaari, H., Saarikoski, S., Barreira, L. M. F., Hoivala, J., Markkula, L., Kulmala, I., Vinha, J., Karjalainen, P., & Rönkkö, T. (2023). Lung-depositing surface area (LDSA) of particles in office spaces around Europe: Size distributions, I/O-ratios and infiltration. *Building and Environment*, 246, 110999.

World Health Organization. (2021). *WHO global air quality guidelines: particulate matter (PM2.5 and PM10), ozone, nitrogen dioxide, sulfur dioxide and carbon monoxide*. World Health Organization.

Withorn, T., Caffrey Gardner, C., Messer Kimmitt, J., Eslami, J., Andora, A., Clarke, M., Patch, N., Salinas Guajardo, K., & Lunsford, S. (2019). Library instruction and information literacy 2018. *Reference Services Review*, 47(4), 363–447.

Zubac, A., & Tufekčić, A. (2014). Informacijska pismenost u svijetu i Hrvatskoj – rad školskoga knjižničara u osnovnoj školi. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 57(4), 221–238.

Ključne riječi: *edukacija korisnika; Internet; uloga knjižničara; vjerodostojnost informacija; vjerodostojnost izvora*

Biografija:

Lucija Dodigović je nakon završenog studija Informatologije, smjer Bibliotekarstvo i Opće lingvistike, stekla dugogodišnje iskustvo rada u knjižnicama osnovnih i srednjih škola. Od 2015. godine je voditeljica knjižnice i Informacijsko-dokumentacijske službe Instituta za antropologiju u Zagrebu. U svibnju 2021. godine dodijeljeno joj je zvanje višeg knjižničara te je iste godine postala pomoćni urednik tada novoosnovanog časopisa *Journal of Bioanthropology*. Upisala je doktorski studij Informacijske i komunikacijske znanosti u prosincu 2023. u želji za daljnjim istraživanjima i razvijanjima vlastitih kompetencija unutar informacijskih znanosti.